

Uzasadnienie

do zarządzenia Nr 19 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia 5 sierpnia 2013 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Kopalnie w Złotym Stoku PLH020007

Zgodnie z art. 28 ust. 5 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2013 r., poz. 627 i poz. 628) regionalny dyrektor ochrony środowiska ustanawia, w drodze aktu prawa miejscowego, w formie zarządzenia, plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000. Plan zadań ochronnych sporządzany jest na 10 lat, pierwszy projekt sporządza się w terminie 6 lat od dnia zatwierdzenia obszaru przez Komisję Europejską jako obszaru mającego znaczenia dla Wspólnoty (art. 28 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody).

Obszar Natura 2000 Kopalnie w Złotym Stoku PLH020007 zatwierdzono decyzją Komisji Europejskiej jako obszar mający znaczenie dla Wspólnoty dnia 13 listopada 2007 r., opublikowaną w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej 15 stycznia 2008 r. (wejście w życie dnia 5 lutego 2008 r.), a wyznaczono w celu zachowania we właściwym stanie ochrony stanowisk występowania nietoperzy należących do czterech gatunków: podkowiec mały *Rhinolophus hipposideros*, nocek orzęsiony *Myotis emarginatus*, nocek Bechsteina *Myotis bechsteinii*, nocek duży *Myotis myotis* - wymienionych w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG oraz pięciu siedlisk przyrodniczych: murawy kserotermiczne 6210, ściany skalne i urwiska krzemianowe ze zbiorowiskami z *Androsacion vandellii* 8220, kwaśne buczyny 9110, grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny 9170, jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stokach i zboczach 9180 – wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG.

Kopalnie w Złotym Stoku stanowią ważne zimowisko nietoperzy. W wyniku przeprowadzonych prac i ustaleń w ramach sporządzania planu zadań ochronnych stwierdzono, iż zimuje tu łącznie ok. 130 osobników nietoperzy, z czego sztolnie w Obszarze wykorzystuje połowa z nich. Sztolnia jest miejscem występowania wielu gatunków nietoperzy poza wymienionymi wyżej: nocka wąsatka *Myotis mystacinus*, nocka Natterera *Myotis nattereri*, nocka rudego *Myotis daubentonii*, nocka posrebrzanego *Vespertilio murinus*, mroczka pozłocistego *Eptesicus nilssonii*, mroczka późnego *Eptesicus serotinus*, karlika malutkiego *Pipistrellus pipistrellus*, borowca wielkiego *Nyctalus noctula*, gacka brunatnego *Plecotus auritus*. Gatunkami dominującymi są: podkowiec mały, nocek duży, nocek rudy, gacek brunatny i mopek. Do najważniejszych zimowisk należą udostępnione turystycznie dwie największe sztolnie: Gertruda i Czarna. Sztolnie w Złotym Stoku są jednym z największych zimowisk podkowca małego i nocka orzęsionego w Sudetach. Poza okresem zimowym sztolnie wykorzystywane są jako miejsca godowe mopka. Łącznie w Obszarze stwierdzono 11 gatunków nietoperzy. Znaczna część obszaru jest też zajęta przez cenne siedliska, z czego wyróżniają się duże płaty kwaśnych buczyn (9110) i dobrze wykształcone żyzne buczyny (9130).

Obszar Natura 2000 Kopalnie w Złotym Stoku położony jest w Górach Złotych, w województwie dolnośląskim, w powiecie ząbkowickim, na terenie gminy Złoty Stok. Całość obszaru zajmuje powierzchnię 170,1 ha i obejmuje Złoty Jar łącznie z nieczynnym kamieniołomem i doliną potoku Trująca. Ewidencyjnie całość Obszaru zlokalizowana jest w obrębie Złoty Stok, z czego 85% powierzchni Obszaru położone jest na gruntach znajdujących się w zarządzie Nadleśnictwa Bardo Śląskie, obręb Kamieniec na terenie oddziałów leśnych 186-190; 198-211. Obszar obejmuje tereny leśne przy południowej i wschodniej części miasta. Jest to fragment dawnego obszaru górniczego związanego z wydobywaniem złota i arsenu, którego pozostałościami są liczne wyrobiska i sztolnie. Działalność górniczą na tym terenie zakończono w latach 60-tych. W granicach Obszaru zlokalizowanych jest 7 spośród 13 obiektów tego typu występujących w okolicach Złotego Stoku. Pozostałe obiekty z powodu błędnie poprowadzonych granic zostały włączone do sąsiedniego Obszaru Natura 2000 Góry Złote PLH020096, w tym najważniejsze zimowisko w tym rejonie – sztolnia Barbara. Są to systemy chodników o długości przekraczającej 1 km, jako jedyne spośród pozostałych sztolni posiadają zabezpieczenia. Kolejne dwa obiekty (sztolnie Książęca i Lisia) mają długość około 200m. Pierwsza z nich jest od wielu lat ogólnie dostępną atrakcją turystyczną, natomiast druga położona jest w większym oddaleniu i rzadziej jest eksplorowana. Pozostałe trzy obiekty (Sztolnia w Kamieniołomie I, Sztolnia przy Tamie, Sztolnia w Złotym Potoku) są niewielkimi sztolniami wykorzystywanymi przez pojedyncze osobniki, z czego sztolnia przy Tamie ze względu na położenie poniżej lustra wody w potoku Trująca jest często niedostępna zarówno dla ludzi jak i nietoperzy. Znaczącą część obszaru porastają lasy z dużym udziałem buka. Większość Obszaru położona jest na

terenie Śnieżnickiego Parku Krajobrazowego. Południowe i zachodnie granice Obszaru na długości 1,81 km przylegają do granic obszaru Natura 2000 Góry Złote PLH020096.

Projekt planu zadań ochronnych dla obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty - Specjalnego Obszaru Ochrony siedlisk Natura 2000 Kopalnie w Złotym Stoku PLH020007 (zwanego dalej Obszarem) został sporządzony z uwzględnieniem wymagań określonych w art. 28 ust. 10 ustawy o ochronie przyrody oraz zgodnie z zapisami rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 17 lutego 2010 r. w sprawie sporządzania projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 (Dz. U. Nr 34, poz. 186 z późn. zm.).

Założeniem planu zadań ochronnych obszaru Natura 2000 Kopalnie w Złotym Stoku jest utrzymanie właściwego stanu przedmiotów ochrony, który to obowiązek wynika z art. 6 (1) Dyrektywy Siedliskowej (Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory – Dz.U.UE.L92.206.7, Dz.U.UE-sp.15-2-102 z późn. zm.).

Prace nad projektem planu zadań ochronnych dla Obszaru rozpoczęły się jesienią 2010 r., w ramach realizacji projektu „Sporządzenie projektów planów zadań ochronnych dla projektowanych Specjalnych Obszarów Ochrony siedlisk Natura 2000: „Kopalnie w Złotym Stoku”, „Kościół w Konradowie”, „Skalki Stołeckie”, „Sztolnie w Leśnej””, współfinansowanego ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu.

Przedmiotowy projekt planu zadań ochronnych zawiera wszystkie niezbędne elementy wynikające z zapisów ww. ustawy o ochronie przyrody i ww. rozporządzenia w sprawie sporządzania projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000.

Dotychczas przedmiotami ochrony Obszaru były cztery gatunki nietoperzy: podkowiec mały *Rhinolophus hipposideros*, nocek orzęsiony *Myotis emarginatus*, nocek Bechsteina *Myotis bechsteinii*, nocek duży *Myotis myotis* - wymienione w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG oraz pięć siedlisk przyrodniczych: murawy kserotermiczne 6210, ściany skalne i urwiska krzemianowe z zbiorowiskami z *Androsacion vandellii* 8220, kwaśne buczyny 9110, grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny 9170, jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stokach i zboczach 9180 – wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG. W trakcie prac inwentaryzacyjnych zaktualizowano listę przedmiotów ochrony Obszaru, jak również ich parametry. Pozwoliło to na zaktualizowanie Standardowego Formularza Danych Obszaru (aktualizacja SDF), w określonym poniżej zakresie. Dodano jedno siedlisko przyrodnicze, wymienione w Załączniku I Dyrektywy Siedliskowej (żyzne buczyny 9130, ocena ogólna B - dobra), dokonano zmiany ogólnej oceny wartości obszaru dla zachowania dwóch siedlisk przyrodniczych (ściany skalne i urwiska krzemianowe ze zbiorowiskami z *Androsacetapia vandellii* 8220 - z oceny A – doskonała na ocenę B - dobra, kwaśne buczyny 9110 - z oceny C – znacząca na ocenę B - dobra). Ponadto do Standardowego Formularza Danych wprowadzono nowe cztery siedliska: niżowe świeże łąki użytkowane ekstensywnie 6510, wapienne ściany skalne ze zbiorowiskami *Potentilletalia caulescentis* 8210, kwaśne dąbrowy 9190, łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe 91E0 – jednakże reprezentatywność tych siedlisk oceniono jako D – nieistotna, zatem siedliska te nie stanowią przedmiotów ochrony Obszaru. Przedmiotami ochrony nadal pozostają trzy siedliska przyrodnicze: murawy kserotermiczne 6210 (ocena ogólna B), grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny 9170 (ocena ogólna ocena ogólna C), jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stokach i zboczach 9180 (ocena ogólna B). Jednakże w trakcie prac nad planem siedlisk tych nie stwierdzono w obszarze, zatem istnieje potrzeba ich usunięcia z przedmiotów ochrony. Ponadto do listy przedmiotów ochrony dodano jeden gatunek nietoperza (mopek *Barbastella barbastellus* – ocena ogólna C - znacząca). Oceny dla gatunków nietoperzy: podkowiec mały *Rhinolophus hipposideros* (ocena ogólna B – dobra), nocek orzęsiony *Myotis emarginatus* (ocena ogólna C) i nocek duży *Myotis myotis* (ocena ogólna C) utrzymano na tym samym poziomie. Przedmiotem ochrony nadal pozostaje nocek Bechsteina *Myotis bechsteini* (ocena ogólna C). Jednakże w trakcie prac terenowych na potrzeby planu gatunek ten obecnie nie został stwierdzony w obszarze, jak również w sąsiednich zimowiskach, a według danych literaturowych wcześniej stwierdzano pojedyncze osobniki. W związku z powyższym autorzy PZO zaproponowali usunięcie tego gatunku z listy przedmiotów ochrony obszaru i nadanie mu oceny D (populacja nieistotna). Ponadto zaktualizowano dane na temat wielkości populacji zimującej nietoperzy oraz procentu pokrycia obszaru w przypadku siedlisk przyrodniczych, rozszerzono listę innych ważnych gatunków zwierząt i roślin poprzez aktualizację listy gatunków ssaków, w tym nietoperzy oraz listy gatunków roślin. Znacznie rozszerzono i uzupełniono opis wartości przyrodniczej i znaczenia obszaru, zweryfikowano zagrożenia, dodano nowe pozycje w dokumentacji.

Podczas prac nad projektem przeanalizowano przebieg granic Obszaru i wskazano na konieczność zmiany granic. Konieczna zmiana granic polegać będzie na ich dociągnięciu do istniejących granic działek

ewidencyjnych, w tym pojedynczych wydzieleń leśnych. Dodatkowo proponuje się włączenie do Obszaru dwóch pozostałych pododdziałów z wydzielenia 186, które, będąc przedłużeniem obszaru leśnego w kierunku północnym, stanowią dogodny korytarz migracyjny nietoperzy. Wydzielenie 186a jest również siedliskiem przyrodniczym kwaśnej buczyny (9110). Dociągnięcie granic obszaru do istniejących granic działek ułatwi zaplanowanie i wykonanie właściwych działań ochronnych poprzez uproszczenie lokalizacji miejsca zaplanowanego działania w terenie, a także wskazania miejsca lokalizacji docelowych działań w dokumentach planistycznych.

Ze zidentyfikowanych zagrożeń wśród najważniejszych wymieniono: 1) wandalizm - niszczenie zabezpieczeń obiektów powoduje pogorszenie warunków zimowania nietoperzy (swobodny dostęp do obiektu). Brak zabezpieczeń wejść do części obiektów w okresie zimy umożliwia łatwy dostęp i może powodować przeplaszanie osobników albo przypadkowe czy celowe zabijanie hibernujących nietoperzy. Rozpalanie ognisk w wejściu lub w środku sztolni również powoduje płoszenie oraz może prowadzić do śmierci nietoperzy, 2) Oddziaływania aktywności sportowej i związanej z aktywnym wypoczynkiem - udostępnienie podziemi do zwiedzania w okresie zimowym nieuwzględniające potrzeb zimujących nietoperzy (osuszanie, zmiana mikroklimatu, hałas) powoduje zmianę warunków hibernacji i płoszenie nietoperzy, 3) Turystyka górską, wspinaczka, speleologia - eksploracja lub zwiedzanie sztolni w okresie zimy może powodować przeplaszanie osobników albo przypadkowe zabijanie hibernujących nietoperzy, 4) Zapadnięcie się terenu, osuwisko - zawał w początkowej części sztolni ogranicza dostęp do części obiektu i zmienia mikroklimat, 5) Drapieżnictwo - okresowo wykorzystujący obiekt (sztolnię Lisią) lis może zjadać hibernujące nisko nietoperze, 6) Zbyt mały udział martwych i umierających drzew, skutkujący pogorszeniem stanu siedliska nietoperzy - powoduje zubożenie bazy żerowiskowej, a w przypadku mopka ogranicza również liczbę dostępnych kryjówek, 7) Turystyka piesza, jazda konna i jazda na pojazdach - powoduje niszczenie tworzących siedlisko gatunków, 8) Międzygatunkowe interakcje wśród roślin - zwiększenie oświetlenia poprzez odsłanianie wychodni skalnych prawdopodobnie powodować będzie powolną ekspansję traw i/lub jeżyn kosztem gatunków charakterystycznych dla siedliska (paprotka, zanokcice).

Proponowane działania ochronne mają na celu przede wszystkim: utrzymanie lub poprawę stanu siedlisk przyrodniczych 8220, 9110, 9130, utrzymanie lub wzrost populacji gatunków nietoperzy stanowiących przedmioty ochrony obszaru – podkowca małego, mopka, nocka orzęsionego i nocka dużego, utrzymanie lub poprawę stanu zimowisk chronionych gatunków, utrzymanie lub poprawę stanu obszaru leśnego otaczającego zimowiska, który m.in. stanowi żerowisko chronionych gatunków, zachowanie drożności istniejących korytarzy ekologicznych, podnoszenie wiedzy i świadomości lokalnego społeczeństwa o obszarze Natura 2000 leżącym na terenie gminy oraz przedmiotach jego ochrony.

Działaniami, które pozwolą osiągnąć ww. cele są m.in. 1) W przypadku ochrony siedlisk przyrodniczych - działania dostosowane są do potrzeb poszczególnych siedlisk i obejmują: utrzymywanie zacienienia wychodni skalnych (siedlisko 8220), ograniczanie prześwietlenia drzewostanu poprzez zastosowanie gospodarki leśnej zgodnej z zasadami gospodarowania w ekosystemach rzadkich i zagrożonych w skali Europy, a w szczególności prowadzenie odnowień rębniami złożonymi (siedlisko 9110, 9130), 2) W przypadku ochrony nietoperzy - poprawa lub zamontowanie zabezpieczenia na kluczowych lub najbardziej zagrożonych obiektach, regularne kontrolowanie stanu zabezpieczeń sztolni oraz drożności otworów wlotowych, w przypadku sztolni Czarna zalecane jest wyłączenie odcinków chodników wykorzystywanych przez większą liczbę nietoperzy z ruchu turystycznego w okresie od listopada do końca marca, rezygnacja z organizacji w okresie zimowym w sztolniach imprez związanych ze zwiększonym ruchem i emitujących hałas, prowadzenie działań w obrębie tras turystycznych poza okresem zimowym, prowadzenie odpowiedniej gospodarki leśnej, w tym preferującej rębnie złożone oraz ograniczenie usuwania obumierającego i martwego drewna do niezbędnego minimum, utrzymanie obecnego sposobu gospodarowania terenem, zachowanie w odpowiednim stanie istniejących struktur liniowych (zadrzewienia, aleje, szpalery drzew i krzewów) łączących Obszar z sąsiednimi kompleksami leśnymi oraz obszarami chronionymi, prowadzenie edukacji mieszkańców, podnoszącej ich wiedzę o Obszarze. Zaplanowano również monitoring w zakresie stanu zachowania siedlisk oraz liczebności populacji zimujących nietoperzy oraz stanu zimowiska i jego otoczenia.

Zaplanowano także działania w zakresie monitoringu stanu ochrony przedmiotów ochrony. Działania te dostarczą aktualnej wiedzy o przedmiotach ochrony obszaru Natura 2000 i pozwolą ocenić skuteczność realizowanych zabiegów ochronnych i ewentualnie modyfikować ich zakres w zależności od aktualnego stanu populacji gatunków nietoperzy i ich siedliska.

Jako działania dotyczące uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony zaplanowano m.in. weryfikację przedmiotów ochrony polegającą na usunięciu z listy przedmiotów ochrony

w części dotyczącej siedlisk przyrodniczych: murawy kserotermiczne 6210, grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny 9170, jaworzyny i lasy klonowo – lipowe na stromych stokach i zboczach 9180 oraz gatunku: nocek Bechsteina. Ponadto w ramach ww. działań zaplanowano zmianę granicy obszaru.

Plan zadań ochronnych zawiera także wskazania do zmian zapisów: miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Złoty Stok, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Złoty Stok (podczas aktualizacji tego dokumentu).

Sporządzenie planu ochrony dla Obszaru nie jest konieczne. Plan zadań ochronnych jest wystarczającym narzędziem do zapewnienia ochrony gatunkom nietoperzy i siedliskom przyrodniczym, będącym przedmiotami ochrony w obszarze.

Ustanowienie planu zadań ochronnych poprzedzone zostało przeprowadzeniem postępowania z udziałem społeczeństwa.

W dniu 1 marca 2011 r. w Biuletynie Informacji Publicznej i w siedzibie Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska we Wrocławiu (na tablicy ogłoszeń) oraz w dniu 5 stycznia 2011 r. w Gazecie Wyborczej o zasięgu wojewódzkim ukazało się obwieszczenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia 30 grudnia 2010r. o zamiarze przystąpienia do opracowywania projektów planów zadań ochronnych dla czterech obszarów Natura 2000 w województwie dolnośląskim, w tym dla obszaru Natura 2000 Kopalnie w Złotym Stoku PLH020007. Obwieszczenie zostało również wysłane m.in. do Urzędu Miejskiego w Złotym Stoku, z prośbą o umieszczenie na tablicy ogłoszeń, gdzie zostało ono upublicznione.

W procesie prac nad planem zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Kopalnie w Złotym Stoku PLH020007 zorganizowano dwa spotkania Zespołu Lokalnej Współpracy, w trakcie których sprecyzowano zagrożenia oraz działania ochronne dla zimowisk w granicach Obszaru jak również zidentyfikowano potencjalne konflikty. W spotkaniach udział wzięły osoby i podmioty prowadzące działalność gospodarczą w obrębie siedlisk gatunków, przedstawiciele samorządu, grupa ekspertów oraz inne zainteresowane strony.

Obwieszczeniem z dnia 27 kwietnia 2012 r. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska we Wrocławiu zawiadomił o możliwości udziału społeczeństwa w postępowaniu poprzez zapoznanie się z projektem planu zadań ochronnych i możliwości składania uwag i wniosków. Informacja została podana do publicznej wiadomości zgodnie z art. 39 ust. 1 pkt. 1, 2, 3, 4 i 5 *ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, poz. 1227 z późn. zm.)* i w związku z art. 28 ust. 4 *ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2013 r., poz. 627 i poz. 628)*. Obwieszczenie zostało zamieszczone na stronie internetowej Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska we Wrocławiu, a także ukazało się drukiem w prasie lokalnej (dodatku dolnośląskim Gazety Wyborczej) w dniu 30 kwietnia 2012 r. Obwieszczenie było również wywieszane na tablicach ogłoszeń Urzędu Miejskiego w Złotym Stoku oraz Starostwa Powiatowego w Ząbkowicach Śląskich w dniach: 8 maja 2012 r. – 31 maja 2012 r. Osoby zainteresowane projektem miały 21 dni na składanie uwag i wniosków. Nie wpłynęły żadne uwagi ani wnioski.

Projekt zarządzenia został pozytywnie zaopiniowany przez Regionalną Radę Ochrony Przyrody na posiedzeniu w dniu 29 maja 2012 r.

Projekt zarządzenia został na podstawie art. 59 ust. 2 *ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (Dz. U. Nr 31, poz. 206)*, uzgodniony przez Wojewodę Dolnośląskiego w dniu 22 lipca 2013 r.